

СИНТАКСИЧНІ ФУНКЦІЇ ІНФІНІТИВА

// Українська мова і література в школі. – 1972. – №3. – С. 24–30.

Інфінітив в українській мові являє собою дієслівну форму, що називає дію, не вказуючи на час, число, особу, спосіб. Цим він якоюсь мірою споріднюється з віддієслівними іменниками. Однак інфінітив виражає дію як процес, чим істотно відрізняється від віддієслівних іменників, що, як відомо, вказують на опредмечену дію.

Для інфінітива характерними є такі важливі загальнодієслівні категорії, як вид, перехідність – неперехідність дії, а для інфінітивів перехідних дієслів ще й категорія стану. У системі форм дієслів інфінітив усвідомлюється як початкова (чи вихідна) форма. З найдавніших часів у слов'янських мовах форма інфінітива закінчувалась суфіксом **-ти (-ть)**, наприклад: *бити, нести, носити, пекти, могли*. Для української мови форма на **-ти** є найбільш типовою й зараз. Правда, у східних слов'ян з найдавнішого часу в інфінітивах, де перед **-ти (-ть)** виступали приголосні **г, к**, на місці сполучень **п', кт'** утворився звук **ч**, з'явилися, отже, інфінітивні форми на **-чи**. Вони збереглися лише в південно-західних говорах української мови (*печи, беречи, стереchi*), цілком звичайними є (з повною редукцією кінцевого **і**) в російській мові (*жечь, стеречь, беречь*). Внаслідок повної редукції кінцевого **-и** утворилися також інфінітивні форми на **-ть**. Суфіксальний **-ть** засвідчується ще в ранніх східнослов'янських пам'ятках, є нормативним у сучасній російській мові, нерідко вживається (тільки після голосних) поряд з **-ти** в українському усному літературному мовленні, фольклорі та художній літературі, особливо в поезії. Наприклад: *Побачить хочеться мені жар-птицю дуже* (Л. Глібов). *Часом можна висловить пейзажем те, для чого слів нема людських* (М. Рильський).

Зрідка вживаються в мові художньої літератури зменшено-пестливі інфінітивні форми усномовного характеру типу *питки, їстоньки, їсточки, спатуні, спатунці*, де дрібно-пестливі іменникові суфікси **-к-, -оньк-, -очк-, -ун-, -ус-** комбінуються з інфінітивним **-ти** або ж до суфіксального **-т-** (суфікса **-ти**) чи кореня дієслова приєднуються суфікси **-унці, -ці**, наприклад: *А може, хочеш, синку, краплю питки?* (А. Малишко). *Їстоньки хочеш?* (С. Васильченко). На думку більшості мовознавців, інфінітив за походженням є скам'янілою формою давального відмінка віддієслівних іменників із старовинною основою на **-і**. Таким чином, генетично інфінітив являє собою своєрідну дієслівно-іменну форму. Цим, очевидно, зумовлюється здатність його виконувати синтаксичні функції, типові як для дієслова, так і для іменника. Оскільки інфінітив у свій час являв собою форму непрямого відмінка віддієслівних іменників, треба думати, що основною для нього була спочатку функція додатка. Все більше набуваючи дієслівних ознак і не втрачаючи повністю ознак іменника, він поступово став виконувати й ряд інших синтаксичних функцій.

У сучасній українській мові він виступає в ролі підмета, присудка, додатка, означення та обставини. Правда, ці функції інфінітива бувають не зовсім виразними, тому набували визнання вони в суперечливих думках багатьох мовознавців і чітко не визначені ще й досі, що зумовлює іноді деякі вагання, сумніви чи труднощі в роботі учителів-мовників середньої школи.

Ця стаття має на меті звернути увагу на такі сумнівні моменти, висловити свої чи нагадати про деякі існуючі вже міркування і, враховуючи практичні потреби вчителя, проілюструвати наведені положення рядом прикладів. Давно вже мовознавцями висловлено думку, що інфінітив виконує в реченні роль присудка. Деякі дослідники, наприклад **О.О. Потебня**, вважали, що ця функція є для інфінітива єдиною. Не випадково в сучасній українській мові вона здається найбільш звичайною, хоч іноді розпізнається з певними труднощами.

Присудкову функцію інфінітив нерідко виконує самотійно, являючи собою дієслівний простий присудок. Це буває звичайно в безособових інфінітивних реченнях. **Інфінітивні** речення властиві переважно експресивній мові і часто характеризуються виразними модальними відтінками (категоричний наказ, порада, бажання, впевненість у можливості чи неможливості, неминучості, доконечності дії, вагання, розгубленість, сумнів та ін.), наприклад: *Стрижень. Негайно звільнити балтійця!* (О. Корнійчук). *Ох, де б того холодоchку **взяти**, хоч на хвилиночку під нього свою голову **притулити*** (Панас Мирний). *Та не **одурити** козакові дівчини!* (С. Васильченко). *Та не про це зараз **думати*** (Н. Рибак). *Що мені **робити**? Як **перемогти** вороже плем'я?* (Г. Тютюнник). Інфінітивні речення, у яких виражається бажання, характеризуються звичайно наявністю в них частки **би (б)**.

Іноді модально-підсилювальну функцію в таких реченнях виконує частка **бодай**, наприклад: *Що то там твориться? Треба глянути та розказать... Бодай не дивиться! Бодай не дивиться, бодай не казати!* (Т. Шевченко). Менш типовими для нашої мови є інфінітивні речення, у яких виражається несхвальне ставлення до якоїсь дії, незадоволення, а також конструкції, де виявляється не модальне, а звичайне описово-констатаційне значення, наприклад: *Вставати час! На світ благословиться! Вам тільки б спать, а діла не робить* (Л. Глібов). *У школі тільки його й чути* (С. Васильченко). Інфінітив звичайних описових речень нерідко поєднується з допоміжним дієсловом **бути** у стверджувальній або заперечній формі, наприклад: *Та вже ж було на що дивитись...* (Л. Глібов). *Світ, бачся, широкий, та нема де прихилитись в світі самотнім* (Т. Шевченко). Заперечне слово **нема** може пропускатись, тоді його предикативну функцію виконують заперечні займенники або прислівники типу **нікого, нічого, ніколи, ніде**, що одночасно ще й мають значення другорядних членів: *Панове, ради! Поміркуєм, – тепер з ним нічого робить* (Т. Шевченко). *Чіпці тепер ніколи дослухатись до всього того* (Панас Мирний).

Інфінітив у ролі присудка виступає також у двоскладних реченнях, де й підмет виражається інфінітивом, або ж у звичайних конструкціях речень з метою підкреслення інтенсивності чи раптовості початку дії. В останньому випадку інфінітив вживається, як правило, з частками **ну, давай**, наприклад: *Трактором орати – не лопатою копати* (Прислів'я). ... *А поганий Конецпольський дуже звеселився, зібрав шляхту всю до купи та й ну частувати* (Т. Шевченко). *От сидючи за столом, як вже поприймали страви, давай тоді Василь дівчат розглядать...* (Г. Квітка-Основ'яненко).

Іноді інфінітив разом з особовою формою дієслова створює своєрідне тавтологічне сполучення, виконуючи роль підсилювального слова для логічного виділення присудка, наприклад: *Проте дослухати материних слів знову не дослухав* (С. Васильченко). *Бити вони вас не битимуть* (Остап Вишня). Дуже часто інфінітив, прилягаючи до дієслів, виступає у функції дієслівного складеного присудка, але саме тут і виникають труднощі, оскільки такі інфінітиви легко плутають з тими, що виконують функцію другорядних членів. У зв'язку з цим необхідно зважати на деякі моменти, які дозволяють більш достовірно розпізнавати синтаксичну роль інфінітивів. Передусім слід установити відношення інфінітива до суб'єкта дії.

І інфінітив, і дієслово, до якого він прилягає, можуть виражати дію того самого або ж різних суб'єктів, наприклад: *Давнє «занедужав я в дорозі» мусив я, звичайно, повторить* (М. Рильський). *Старий батько сидить коло хати та вчить внука маленького чолом оддавати* (Т. Шевченко). Як видно, у першому реченні дія, виражена інфінітивом **повторить**, пов'язується з тим же суб'єктом, що й дія, виражена дієсловом **мусив**. Такий інфінітив прийнято називати суб'єктним. Дієслово **вчить** та інфінітив **оддавати** у другому реченні виражають дії різних осіб. Такий інфінітив називають об'єктним. Суб'єктний інфінітив вживається найчастіше в ролі компонента дієслівного складеного присудка, об'єктний – тільки в ролі другорядного члена. Проте суб'єктний інфінітив може виконувати й інші функції, а об'єктний – функції різних другорядних членів. Залежить це переважно від семантики особових форм дієслів, до яких прилягають інфінітиви. Якщо відмінювані дієслова характеризуються послабленим лексичним значенням і самотійно (без інфінітива) звичайно не вживаються, тобто виступають у ролі допоміжних, то вони разом з прилягаючим до них суб'єктним інфінітивом становитимуть дієслівний складений присудок. Таким чином, необхідно конкретно знати, які саме дієслова є допоміжними. Це питання поки що мовознавцями визначається по-різному. Здається, найбільш чітко окреслене коло допоміжних дієслів у «Грамматиці російського мови».

У ролі допоміжних виступають звичайно дієслова таких семантичних груп:

а) ті, що означають початок, продовження або кінець дії, вираженої інфінітивом (**починати, почати, стати, заходитись, кинутись** (у значенні «почати»), **продовжувати, перестати, припиняти, покинути** (у значенні «перестати»), наприклад: *Вода почала залишати човен* (І. Нечуй-Левицький). *Доктор не став розводити зайвих церемоній* (Н. Рибак). *З якимось смутним передчуттям я кинувся дочитувати листа* (С. Васильченко). *А Славко і в сад перестав ходити, бо йому було соромно* (Остап Вишня);

б) модальні дієслова із значенням можливості, необхідності чи повинності (**могти, уміти, устигати, ухитритися, умудритися, мати, мусити**) та із значенням наміру (**хотіти, бажати, лінуватися, прагнути, намагатися, наміряться, силкуватися, старатися, збиратися, братися, наважуватись, пробувати, вирішити, думати** (у значенні «мати намір», **мріяти** (в значенні «мати намір»), **погодитись, надіятись, готуватись, розраховувати, осмілитись, сміти, рватися, поспішати, сподіватися**). Наприклад: *Од хвилювання Тетяна не могла спокійно говорити*

(С. Васильченко). *Мушу просити пробачення, дорогі гості* (О. Корнійчук). *Гордій умів на світі жити* (Л. Глібов). *Ви встигнете одлежатись* (Л. Первомайський). *Кожний мав щось казати, щось вигукувати* (М. Коцюбинський). *Ніхто не наважувався починати розмови* (Н. Рибак). *Андрій намагався обернути все в жарт* (М. Коцюбинський). *Скрипчинський пан згодився одпустити Нимидору* (І. Нечуй-Левицький). *А ви ніколи не пробували в газети писати?* (Остап Вишня). *Платан. Завтра я востаннє спробую перемогти його старість, смерть* (О. Корнійчук). *Дорош вирішив не йти ні на прохання, ні на приниження...* (Г. Тютюнник). Зауважимо, що деякі з поданих дієслів можуть вживатися з різними смисловими значеннями, тому синтаксична функція їх та прилягаючих до них інфінітивів теж буває різною. Так, дієслова **хотіти, бажати** іноді вживаються не в значенні «мати намір», а виражають внутрішні фізіологічні потреби людини (істоти) і, як повнозначні, виступають у ролі простого дієслівного присудка, пор.: *Голодна худоба хоче їсти, а не пити*. Без модальних значень бувають повнозначні дієслова **мати, збиратися, готуватися (в дорогу), поспішати**. Прилягаючий до них інфінітив виконуватиме інші функції, наприклад: *Він був радій, що має з ким поговорити...* (М. Коцюбинський). У ролі компонента дієслівного складеного присудка інфінітив виступає також у сполученні з прикметниками або дієприкметниками **рад (радій), готовий, здатний, згодний, повинен, зобов'язаний, змушений** та іншими, що виражають модальні значення наміру чи повинності, а вживані при них дієслівні зв'язки **був, буде** вказують на спосіб і час (зв'язка є, що виражає значення дійсного способу теперішнього часу, звичайно буває нульовою). Створюється таким чином поєднання слів типу **радій був, радій був би, зобов'язаний буде**, синонімічні з дієсловами **хотіти, мусити**, наприклад: *Берестовський радій був би пізнати Лажечникова...* (Л. Первомайський). *Так повинні були розгортатися події...* (Г. Тютюнник). Близькими до наведених є дієслівні складені присудки, де інфінітиви прилягають до іменників – компонентів стійких фразеологічних словосполучень типу **мати намір (бажання), мати право, мати змогу** – чи іменників **майстер, мастак** (з наявною або нульовою зв'язкою), вживаних у значенні модальних дієслів **хотіти, могли, уміти**, наприклад: *Вона мала охоту зараз-таки в'язати пліт* (М. Коцюбинський). *З начальством Хома тримався гідно і був мастак поговорити* (О. Гончар). Такі та деякі інші присудки у мовознавчій літературі часто називають складними, щоб відмежувати їх від звичайних («ідеальних») дієслівних та іменних складених присудків. Проте деякі мовознавці відносять їх до іменних, дієслівних чи змішаного типу ускладнених складених присудків. Ми дотримуємось погляду останніх. Справа полягає тут лише в тому, що ці присудки характеризуються семантичною або ж структурною ускладненістю зв'язок, наприклад: 1. *Спека стоїть нестерпна* (О. Гончар). 2. *Семен зразу не може зважитись почати бесіду* (М. Коцюбинський). 3. *Людина не може бути щасливою за рахунок чужого страждання* (Л. Первомайський). У першому реченні зв'язка ускладнена семантично, бо її роль виконує повнозначне дієслово **стоїть**, у другому й третьому реченнях (з дієслівним та іменним складеними присудками) зв'язки (**не може зважитись, не може бути**) ускладнені інфінітивом.

Цілком звичайною для інфінітива є функція виразника лексичного значення складеного присудка у безособових реченнях, де в ролі зв'язок виступають особові та безособові дієслова, як правило, тих же семантичних груп, що й в особових реченнях (**стати, почати, доводитись, хотітись, судитись, годитись**) або предикативні прислівники переважно модального та емоційно-оцінного значення типу **треба, слід, варто, час, пора, можна, гріх, жаль, любо, дивно, весело, приємно, важко**, наприклад: *Надворі почало смеркати* (І. Нечуй-Левицький). *Доведеться чекати темряви* (Л. Первомайський). *Хоч у землі судилося нам жити, а все-таки ми дбаємо про вас* (Л. Глібов). *Чи годиться ж мені кривдить твого батька й матір?* (І. Нечуй-Левицький). *До зими слід готуватись вчасно* (Остап Вишня). *Війну не можна виграти лише однією хоробрістю* (О. Корнійчук). *А тобі гріх, дочко, із старого батька глузувати!* (Г. Тютюнник). *Аж любо глянути, так гарно все походило* (І. Нечуй-Левицький). *Важко мені зараз вислуховувати скарги* (Л. Первомайський). Своєрідними є поєднання інфінітивів із спонукальною часткою **годі**, яка може виражати не тільки заборону дії, а й вживатись у значенні предикативного прислівника (**не можна** чи навіть допоміжного дієслова **перестати**). Тому речення з присудком, вираженим поєднанням частки **годі** та інфінітива, можуть бути інфінітивними, наближатися до безособових, де в ролі присудка виступає словосполучення з предикативного прислівника та інфінітива, або ж являти собою особові конструкції, пор.: *Годі тобі, дочко, гніватись, – знов почав батько...* (І. Нечуй-Левицький). *Господар так розійшовся, що годі вгамувати* (Г. Тютюнник). *І жаби годі вже мовчать, плигають сміло і кричать* (Л. Глібов). Присудок безособових речень, компонентом якого є інфінітив, нерідко

буває ускладненим, як і в особових конструкціях, наприклад: *Треба тільки уміти слухати* (М. Коцюбинський). *Добре все-таки бути поетом* (Остап Вишня).

Менш звичайною для інфінітива є **функція підмета**. Найчастіше інфінітив у ролі підмета буває в реченнях з присудком, вираженим теж інфінітивом або іменником чи прислівником, хоч при такому підметі можливий також присудок, виражений особовим дієсловом, наприклад: *Створити таку державу – значить забезпечити мир в Європі* (В. Собко). *Відчувати в окопі живу душу біля себе – це щастя* (О. Гончар). *Малювати оті гіпсові фігури було не так просто* (Ю. Збанацький). *Гостю докучило стояти* (М. Коцюбинський). У таких конструкціях не завжди можна легко розпізнати, який із членів є підметом, а який – присудком. Для цього необхідно зважати на морфологічні ознаки слів, порядок їх та загальний зміст речення. Якщо один з головних членів виражений інфінітивом, а другий іменником, то незалежно від позиції їх підметом звичайно буває інфінітив, наприклад: *Яка честь належати народові!*, *Поділити землю між: селянами – справа не маленька* (Остап Вишня). Лише зрідка в таких випадках інфінітив виконує роль присудка, наприклад: *Наше завдання – спинити проливання крові демократії* (О. Корнійчук). Загальний зміст наведеного речення дозволяє присудком вважати інфінітив *спинити*, яким і з'ясовується, у чому полягає «наше завдання». Сприяє саме такому розумінню речення і порядок слів: перше місце більш звичайне для підмета, друге – для присудка.

Коли обидва головні члени виражені інфінітивом, то підметом буває той, що стоїть на першому місці. Конструкції, у яких підмет виражений інфінітивом, а присудок прислівником, слід відрізняти від безособових речень, де присудком є сполучення прислівника з інфінітивом. Критерієм розмежування тут є порядок слів та інтонація.

Двоскладні речення на межі групи підмета і присудка виразно поділяються паузою на дві частини, **інфінітив-підмет займає перше місце**, напр.: *Сидіти без дії було сумно й самотньо* (В. Кучер).

У безособовому реченні **на першому місці стоїть прислівник**, що інтонаційно об'єднується з постпозитивним інфінітивом, створюючи таким чином один головний центр – складений присудок, пор.: *Приємно було оглянутись на пройдений день* (Д. Бедзик).

Як другорядний член інфінітив найчастіше буває **в ролі додатка**. Цю функцію виконує, як правило, об'єктний інфінітив, залежний від дієслів із значенням волевиявлення (наказ, порада, побажання, прохання; навчання), а також від дієслів деяких інших семантичних груп, зокрема від дієслів **дати, подати, нести, допомагати, заважати, мати, варити**: *Капітан Жук наказав залишити зброю на плацдармі* (Л. Первомайський). *Він-то і підбивав людей записуватися в еміграцію* (Н. Рибак). *Умовив я таки бабусю їхати до Києва* (Остап Вишня). *Ми вимагаємо скликати загальні збори* (О. Корнійчук). *Він нас учив найглибше поважати святиню роботящої руки* (М. Рильський). *Мамо, давати обідати? Вона помітила це й допомогла Остапові зав'язати хустку* (М. Коцюбинський). *Йонька не витримав і попросив у одного з партизанів закурити. От коли маєш щось перекусити та поділитися зі мною, не відмовлюся і буду дуже вдячний. А що в мене нічим їсти зварити, тобі однаково?* (Г. Тютюнник). Виразним об'єктним значенням характеризуються інфінітиви, залежні від безособово-предикативних дієприкметникових форм на **-но, -то**. Такі інфінітиви співвідносні з прямими додатками, вираженими іменниками, наприклад: *За сумісництвом йому було доручено керувати ще й «Музпрокатом»...* (Остап Вишня), *Їх тепер бити заборонено* (Г. Тютюнник).

Суб'єктний інфінітив у ролі додатка для української мови є явищем мало цінним і обмежується сполученнями з невеликим колом дієслів (кількох семантичних груп), для яких зв'язки з іменником або інфінітивом є звичайно обов'язковими. Це переважно дієслова із значенням уникання (**уникати, боятися, відмовлятися**), бажання (**хотіти, хотітися**) та деяких інших (**любити, діждатися, навчатися, звикнути, обіцяти, мати, недобачати**), наприклад: *Вони уникали дивитися один одному в очі...* (Н. Рибак). *Варвара боялася на нього дивитися* (Л. Первомайський). *Адмірал ескадру виводити в море відмовився...* (О. Корнійчук). *Знаєте, як хочеться пити, коли немає води?* (Л. Первомайський), *Веселий господар Дем'ян любив гостей на бесіду скликать. Бодай не діждать тим ланцюгом бряжчать. Один ще змалку вдатний Шпак у Щиглика співають навчився* (Я. Глібов). *Вона насилу звикла звати Миколу батьком* (І. Нечуй-Левицький). *Я обіцяв генерал-лейтенанту Савичеву вручити орден на передовій* (Л. Первомайський). *Е! Вже недобачаю нитку в*

голку встромити (Остап Вишня). При дієсловах волевиявлення типу **дозволяти, забороняти** в ролі додатка виступає, як правило, об'єктний інфінітив. Але нерідко в ролі додатка при них виступає також суб'єктний інфінітив. Зумовлюється це тим, що суб'єкт може усвідомлюватись одночасно і як об'єкт, виражений зворотним займенником, наприклад: *Добре, що вона не часто дозволяла собі розглядати цей кадрик...* (Л. Первомайський).

Дуже складним є питання про синтаксичні функції інфінітивів, залежних від іменників, що не входять до стійких фразеологічних зворотів. Такі інфінітиви одні мовознавці повністю зараховують до неузгоджених означень, інші ж вважають, що інфінітиви, залежні від іменників з процесуальним значенням, слід відносити до додатків. Безсумнівним є те, що залежні від іменників інфінітиви в переважній більшості випадків бувають означеннями, наприклад: *Думка купити ножі дуже всім сподобалася* (М. Коцюбинський). *Команда шикуватись вивела Маковея з важкого забуття* (О. Гончар). *Він добре знав стару англійську манеру дуже багато обіцяти і нічого не давати* (В. Собко). *Нарешті йому трапляється нагода виконати свій священний обов'язок перед Вітчизною* (Ю. Збанацький). *Настав час прощатися з Анастасією Гаврилівною* (Л. Дмитерко).

Проте бувають також конструкції, де залежні від іменників інфінітиви відповідають на питання непрямих відмінків і можуть бути легко замінені іменниками-синонімами з виразним об'єктним значенням. Очевидно, їх потрібно-таки вважати додатками. Такі інфінітиви підпорядковуються переважно іменникам, утвореним від перехідних дієслів, рідше від іменників іншого характеру (дієслівного чи недієслівного походження), наприклад: *Незважаючи на заборону писати й малювати, Шевченко на засланні порушує «высочайший указ» і пише. 10 лютого 1858 року Шевченко одержує дозвіл повернутись до Петербурга* (О. Корнійчук). *Загалом охочих пристать до нашого гуртка не одіб'єшся...* (С. Васильченко).

У присубстантивних інфінітивах іноді відчувається певний відтінок мети. Інфінітив у таких конструкціях (їх вважають архаїчними) вказує на призначення предмета, названого іменником, і виступає в ролі означення, наприклад: *Її здавило в грудях, і в неї не стало духу дихать* (І. Нечуй-Левицький). У мові східних слов'ян аж до XIV ст. живою дієслівною формою був супін, що являв собою суфіксальне утворення на **-ть** (*ловить, погубить*), дуже близьке до інфінітива. Вживався супін при дієсловах руху і виражав мету цього руху. Поступово супін зовсім витіснився інфінітивом, проте сліди супінних конструкцій збереглися й до цього часу. Виявляються вони в тому, що інфінітив перейняв від супіна його синтаксичну функцію – виступати в реченні в ролі обставини мети. Суб'єктний інфінітив у такій функції вживається переважно при дієсловах руху (**іти, їхати**) чи дієсловах типу **залишатися, найнятися**; об'єктний – при таких, що лише пов'язуються з ідеєю про рух (**послати, запросити, відпустити**): *Він прийшов познайомитися* (М. Коцюбинський). *Звідти мчить кіннота рятувати гармати, їх кілька тисяч* (О. Корнійчук). *Підпара послав їх шукати* (М. Коцюбинський). *Чумаченко залишив доглядати пораненого* (Г. Тютюнник). *Хлопця взяли од школи дивитись за меншими в хаті* (С. Васильченко). Найбільш виразно значення мети виявляється в інфінітивах тоді, коли вони входять до речень з обставинами місця. В інших випадках інфінітиви – обставини мети іноді зневиразнюються, бо дієслова руху усвідомлюються звичайно у взаємозв'язку з обставинами місця, і при відсутності їх такі інфінітиви можуть набувати просторового значення, пор.: *Ми пішли на леваду білить скатерті та рушники* (І. Нечуй-Левицький) і *Андрій пішов оглядати руїни* (М. Коцюбинський). Інфінітив у сучасній українській мові характеризується здатністю виконувати різноманітні синтаксичні функції, що зумовлюються як його граматичною природою, так і особливістю походження та роллю в історії розвитку деяких дієслівних конструкцій. Найбільш типовою для інфінітива є функція присудка. Але інфінітив може виконувати також функцію підмета, додатка, означення та обставини мети. Синтаксичні функції інфінітива бувають не зовсім виразними, тому при визначенні їх мовознавці іноді висловлюють неоднакові думки, не завжди дотримуються єдиних поглядів і принципів. Щоб з'ясувати роль інфінітива як члена речення, потрібно зважати на те, суб'єктом він є чи об'єктом, з якою частиною мови пов'язується в реченні, врахувати характер і повноту лексичного значення цього слова, до яких словосполучень (синтаксичних чи фразеологічних) воно входить, а також брати до уваги загальний зміст речення.

Література

Чернецький В.К. Демінутивні форми інфінітива в українській мові // Мовознавство. – 1970. – № 5.